

Σύντομη επισκόπηση της νεοελληνικής πολιτικής Ιστορίας (1833-1909)

Από την άφιξη του Όθωνα έως το κίνημα στο Γουδί



Από τη δολοφονία του Καποδίστρια έως την έξωση του βασιλιά Όθωνα



Άφιξη του Όθωνα - Έναρξη της Αντιβασιλείας 1833

- ▶ Εμφύλιος πόλεμος μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια
- ▶ Ορισμός του ανήλικου Όθωνα ως βασιλέα της Ελλάδας (όχι των Ελλήνων) από τις Μ. Δυνάμεις (συνθήκη Λονδίνου 1832)
- ▶ Πολίτευμα: απόλυτη μοναρχία (χωρίς σύνταγμα)
- ▶ Αντιβασιλεία: Επιτροπή Βαυαρών αξιωματούχων (Άρμανσμπεργκ, Μάουρερ, Χάιντεκ)



Όθων



Αμαλία



Η άφιξη του Όθωνα στο Ναύπλιο
(πρώτη πρωτεύουσα του
ελληνικού κράτους) 1833



Η άφιξη του Όθωνα στην Αθήνα
(νέα πρωτεύουσα του ελληνικού
κράτους) 1834

Η περίοδος της Αντιβασιλείας (1833-1835)

- Στόχος: η οικοδόμηση ενός σύγχρονου εθνικού κράτους κατά τα δυτικά πρότυπα
- Πρωτεύουσα: Αθήνα (1834)
- Ίδρυση πρώτου Πανεπιστημίου στην Αθήνα (1837) και Πολυτεχνικού Σχολείου (1837)
- Αυτοκέφαλη Ελλαδική Εκκλησία (διοικητικός διαχωρισμός από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κων/πολης)
- Δυσπιστία - Δυσaréσκεια Ελλήνων



Η περίοδος της απόλυτης μοναρχίας του Όθωνα (1835 - 1843)

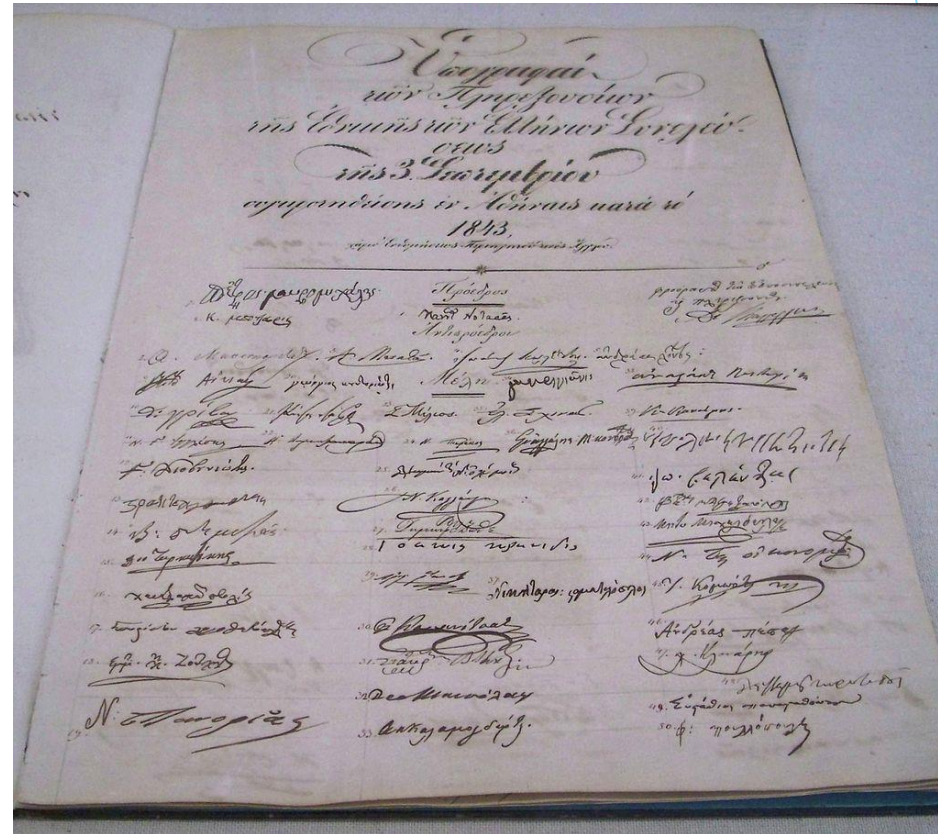
- ▶ Προσπάθειες του Όθωνα για περιορισμό της επιρροής των κομμάτων (αγγλικό, γαλλικό, ρωσικό)
- ▶ Οικονομικά και Κοινωνικά προβλήματα → Γενική αναταραχή
- ▶ Βασικό αίτημα: η παραχώρηση Συντάγματος
- ▶ **Νύχτα 2^{ης} προς 3^η Σεπτεμβρίου 1843:** στρατιωτικές δυνάμεις & πολίτες έξω από τα ανάκτορα με αίτημα για Σύνταγμα
- ▶ Υποχώρηση Όθωνα – προκήρυξη εκλογών για Εθνοσυνέλευση



Η εξέγερση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843

Η περίοδος της συνταγματικής μοναρχίας

- ▶ Σύνταγμα 1844
 - ▶ Νομοθετική Εξουσία: Βασιλιάς, Γερουσία, Βουλή
 - ▶ Εκτελεστική Εξουσία: Βασιλιάς μέσω υπουργών
 - ▶ Δικαστική εξουσία: Δικαστές διορισμένοι από τον Βασιλιά
 - ▶ Άρθρα για τις ατομικές ελευθερίες (φιλελεύθερα στοιχεία)



Οι υπογραφές των πληρεξουσίων της Εθνοσυνέλευσης του 1843

Η γένεση της Μεγάλης Ιδέας – Ο αλυτρωτισμός

- ▶ Η διαμάχη αυτοχθόνων – ετεροχθόνων για την απασχόληση στο Δημόσιο
- ▶ **Αυτόχθονες:** οι Έλληνες γεννημένοι σε περιοχές που εντάχθηκαν στο ελληνικό κράτος
- ▶ **Ετερόχθονες:** οι Έλληνες γεννημένοι σε περιοχές έξω από τα σύνορα του ελληνικού κράτους
- ▶ **Μεγάλη Ιδέα:** η διεύρυνση των ελληνικών συνόρων (βόρεια και ανατολικά) ως προϋπόθεση της ανάπτυξης της Ελλάδας
- ▶ Ι.Κωλέττης (Εθνοσυνέλευση 1844)
- ▶ Επίσημη κρατική πολιτική
- ▶ **Αλύτρωτοι:** οι σκλαβωμένοι Έλληνες στην Οθωμανική αυτοκρατορία

Η Έξωση του Όθωνα (1862)

- ▶ Υπερεξουσίες του Βασιλιά
- ▶ Νόθευση του δημοκρατικού πολιτεύματος
- ▶ Καλπονοθεία, εκβιασμοί, χρηματισμοί
- ▶ Αρνητικός πρωταγωνιστής ο Ι. Κωλέττης (γαλλικό κόμμα)
- ▶ Βαθμιαία αστικοποίηση
- ▶ Νέα γενιά πολιτικών: Αλ. Κουμουνδούρος
- ▶ Έξωση του Όθωνα 1862



Η σαρκοφάγος με τον νεκρό Όθωνα

«Έλληνες!

Πεπεισμένος ότι μετά τα τελευταία συμβάντα, άτινα έλαβον χώραν εις διάφορα μέρη του Βασιλείου και ιδίως εις την Πρωτεύουσαν, η περαιτέρω εν Ελλάδι διαμονή μου κατά την στιγμήν ταύτην ηδύνατο να φέρη τους κατοίκους αυτής εις ταραχάς αιματηράς και δυσκόλους να καταβληθώσιν, απεφάσισα ν' αναχωρήσω εκ του τόπου τούτου, τον οποίον ηγάπησα και εισέτι αγαπώ, και προς την ευημερίαν του οποίου από τριακονταετίας σχεδόν ούτε φροντίδων, ούτε κόπου εφείσθην.

Αποφεύγων πάσαν επίδειξιν, είχαν προ οφθαλμών μόνον τα αληθή της Ελλάδος συμφέροντα και πάσαις δυνάμεσι προσεπάθησα να προαγάγω την υλικήν και ηθικήν αυτής ανάπτυξιν, επιστήσας ιδίως την προσοχήν μου εις την αμερόληπτον της δικαιοσύνης απονομήν. Οσάκις δε επρόκειτο περί των κατά του προσώπου Μου πολιτικών εγκλημάτων, έδειξα πάντοτε μεγίστην επιείκειαν και λήθην των πεπραγμένων.

Επιστρέφων εις την γήν της γεννήσεώς Μου, λυπούμαι αναλογιζόμενος τας συμφοράς, υφ' ών επαπειλείται η προσφιλής μου Ελλάς εκ της νέας πλοκής των πραγμάτων, και παρακαλώ τον εύσπλαχνον Θεόν ν' απονέμη πάντοτε την χάριν Του εις τας τύχας της Ελλάδος.»





Από την έξωση του Όθωνα (1862)
στο κίνημα στο Γουδί (1909)



Νέος Βασιλιάς - Διεύρυνση συνόρων

- ▶ Γεώργιος Α΄ Γλύξμπουργκ:
Βασιλιάς των Ελλήνων (1863)



- ▶ Ένωση των Επτανήσων με την
Ελλάδα (1864)



Η περίοδος της βασιλευμένης δημοκρατίας



► Σύνταγμα 1864

- Λαϊκή Κυριαρχία
- Καθολική ψηφοφορία για τους άνδρες (με σφαιρίδια)
- Νομοθετική Εξουσία: Βασιλιάς και Βουλή
- Εκτελεστική Εξουσία: Βασιλιάς σε συνεργασία με υπουργούς
- Δικαστική Εξουσία: Ανεξάρτητη

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΡΙΘ. 48.

1864 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, 17 Νοεμβρίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Έχοντας υπ' όψιν το παρόν της εν 'Αθήναις Β'. των 'Ελλήνων Συνέλευσης υπό των πληροψημένων του Έθνους ψηφισθέν πολιτικόν Σύνταγμα, όπερ και 'Ημείς αποδέχθημεν άποφασίζομεν καθιερώσασθαι.

Α΄) Νά δημοσιευθ' διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως τό πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος, ως έπεται.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΟΡΡΟΙΟΥ
ΚΑΙ ΑΣΙΑΙΡΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ.

Η εν 'Αθήναις Β'. των 'Ελλήνων Έθνηκή Συνέλευσις
Ήρθε.

Περί θρησκείας.

Άρθρον 1. Η έπικρατούσα θρησκεία εν Ελλάδι εστί η της 'Ανατολικής 'Ορθόδοξης του Χριστού Έκκλησίας, πώς έτι άλλη γνωση θρησκεία είναι άνεκτή και τά της άκρείας αυτής τελώνται άκυλώς υπό της προστασίας των νόμων, άπαγορευμένου του προσήλυτισμού και πάσης άλλης έπιδόσεως κατά της έπικρατούσης θρησκείας.

Άρθρον 2. Η 'Ορθόδοξη Έκκλησία της Ελλάδος, κεφαλήν γνωρίζουσα τον Κύριον ήμιν Υιόν Χριστόν, υπάρχει άναποσπαστως ήνωμένη δογματικώς μετά της εν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης και πάσης άλλης όμοδόξου του Χριστού Έκκλησίας, τηρούσα άπαρασπαστικώς, ως εκείναι, τούς τας ιερούς 'Αποστολικούς και Συνοδικούς κανόνες και τας ιεράς παραδόσεις είναι δε αυτόκέφαλος, άνεργουσα, ανεξαρτήτως πάσης άλλης Έκκλησίας, τά κυριαρχικά αυτής δικαιώματα, και διοικείται υπό 'Ιερών Συνόδου 'Αρχιερέων. Οι λειτουργοί όλων των άνωγενημένων θρησκειών υπόκεινται εις την αυτήν της πολιτείας

έπιτήρησιν, εις ήν και οι λειτουργοί της έπικρατούσης θρησκείας.

Περί του δημοσίου δικαίου των 'Ελλήνων.

Άρθρον 3. Οι Έλληνες είναι ίσοι έν όψει του Νόμου, και συνισφύρουσιν άδικαιώς εις τά δημόσια βάρος άνελέγους της περιουσίας των· μόνοι δε οι πολίται Έλληνες είναι δεκτοί εις όλες τας δημοσίας λειτουργίας. Πολίται είναι όσοι άπίκτερον ή άποκτήσωσι τά προσόντα του πολίτου κατά τούς Νόμους του Κράτους. Είς πολίται Έλληνες τίτλοι εύγενείας ή άδικαιώσεως ούτε απονέμονται ούτε άναγνωρίζονται.

Άρθρον 4. Η προσωπική έλευθερία είναι άπαρασπαστος· ουδείς καταδικάζεται, συλλαμβάνεται, φυλακίζεται ή άλλως πώς περιορίζεται, ειμή όποτεν και όπως ο νόμος όρίζει.

Άρθρον 5. Έξαιρουμένου του αυτοψόφου εγκλήματος, ουδείς συλλαμβάνεται, ουδέ φυλακίζεται άνευ ήτιολογημένου δικαστικού έντάλματος, τό όποιον πρέπει νά κοινοποιηθ' κατά την στιγμήν της συλλήψεως ή προσωλήσεως. 'Ο έπ' αυτόψοφον ή έπ' έντάλματος συλληφθείς

Άρθρον 6. Έπ' πολιτικόν εγκλήματων δύναται τό κράτος προσέγχει άνευ άναβολής εις τίν άρμόδιον άντικρίτην, όστις όφείλει, έντός τό πολύ τριών ήμερών από της προαγγελής του, είτε ν' άπολύσθ' αὐτόν, είτε νά έκδώσθ' κατ' αὐτοῦ έντάλμα φυλακίσεως· παρελθούσιν τίν τριών ήμερών χωρίς νά έκδοθ' υπό του άντικρίτου έντάλμα φυλακίσεως, πώς διαγραφεί ή άλλος έπιτακτωμένος την κράτησιν του συλληφθέντος, είτε πολιτικώς ή άλλως, είτε στρατιωτικώς, όφείλει ν' άπολύσθ' αὐτόν παραχρῆμα. Οι παραβάται τίν άνωτέρω διατάξεων τιμωρούνται επί παρανόμω κατακρίσει.

Άρθρον 6. Έπ' πολιτικόν εγκλήματων δύναται τό

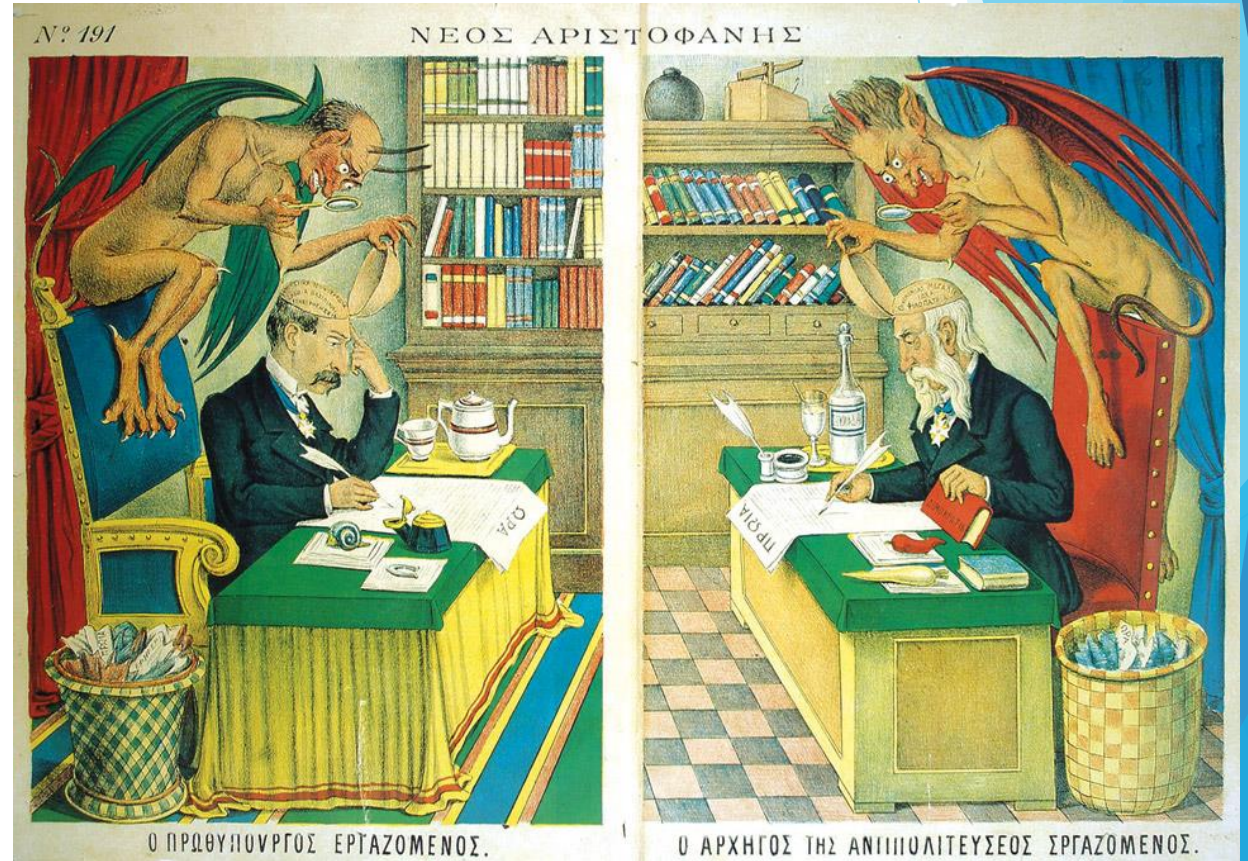
Η αρχή της δεδηλωμένης

- ▶ Πελατειακές σχέσεις
- ▶ Διορισμοί οπαδών
- ▶ Απουσία οργανωμένων κομμάτων
- ▶ Πολιτική αστάθεια
- ▶ Παρεμβάσεις Βασιλιά
- ▶ Άρθρο Χ. Τρικούπη: Τίς πταίει; (1874)
- ▶ Αρχή της δεδηλωμένης: Ο βασιλιάς να διορίζει πρωθυπουργό μόνο εκείνον που είχε τη «δεδηλωμένη» εμπιστοσύνη της Βουλής.



Άρθρο Χ. Τρικούπη: Τίς πταίει; (1874)

Η περίοδος του δικομματισμού Χ. Τρικούπης - Θ. Δηλιγιάννης



Το πρόγραμμα του Χαρίλαου Τρικούπη

- ▶ Δημιουργία ενός κράτους σύγχρονου και οικονομικά αναπτυγμένου
- ▶ Κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής
 - ▶ Σιδηροδρομικό Δίκτυο
 - ▶ Οδοποιΐα
 - ▶ Διάνοιξη διώρυγας Κορίνθου
- ▶ Αξιοκρατία στη Δημόσια Διοίκηση
- ▶ Βαριά Φορολογία
- ▶ Δάνεια



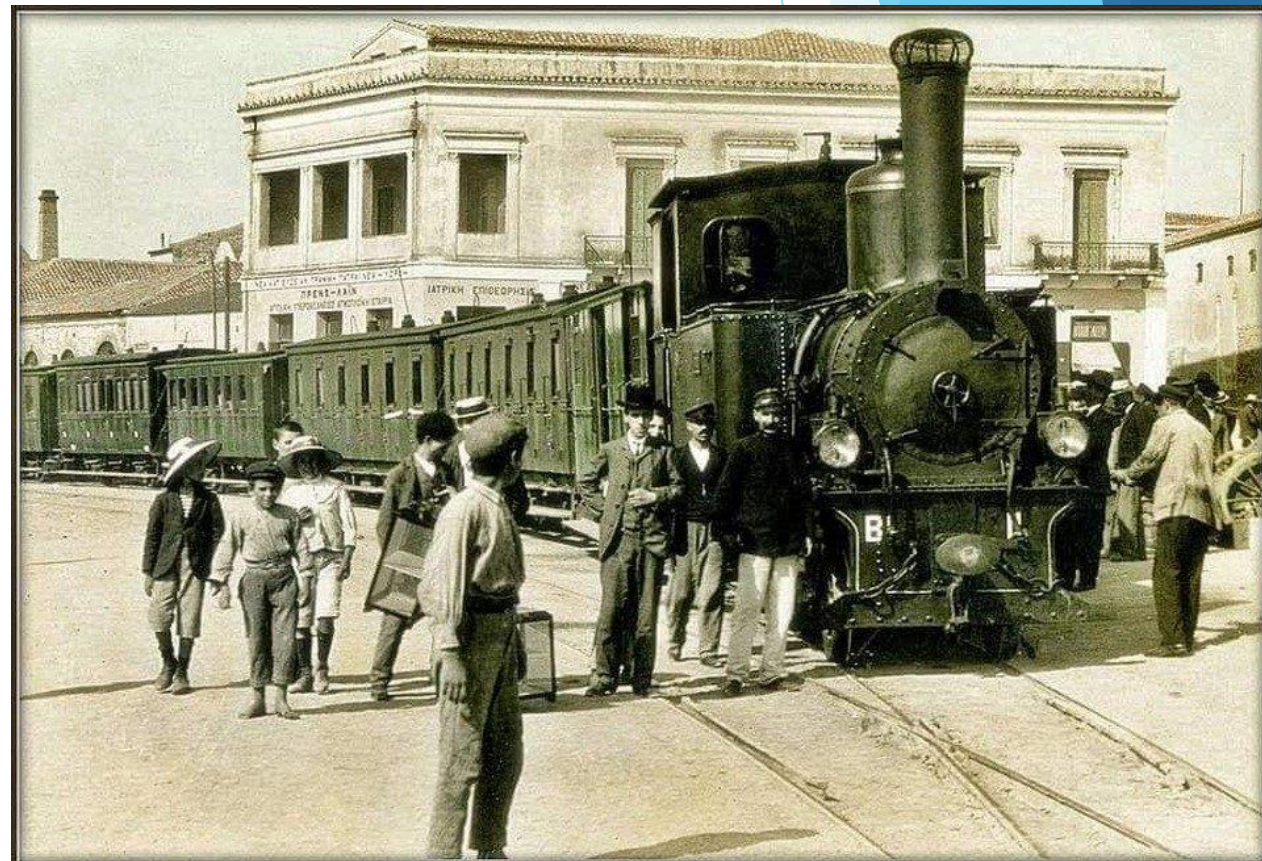
Ο Χ. Τρικούπης στο βήμα της Βουλής





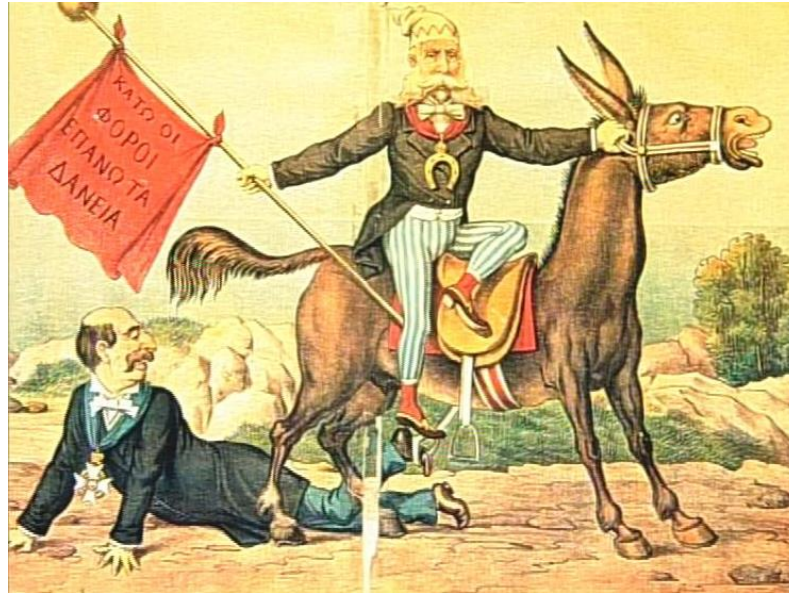


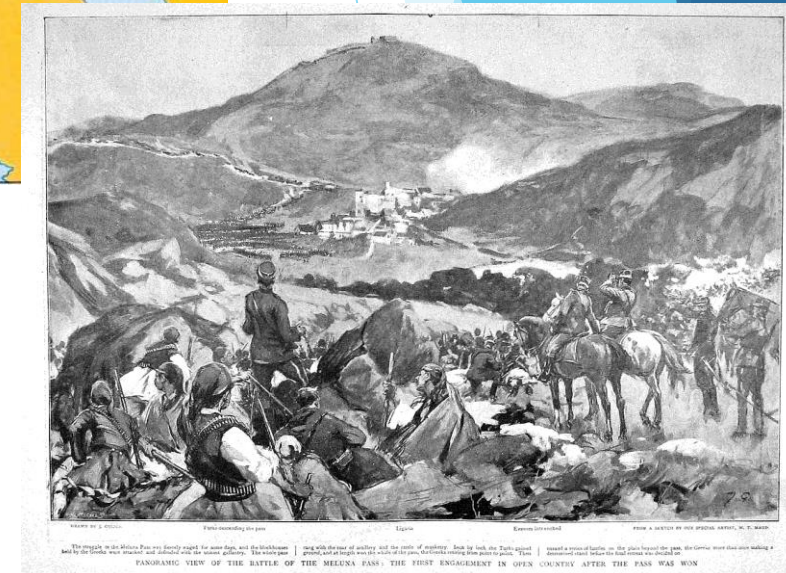
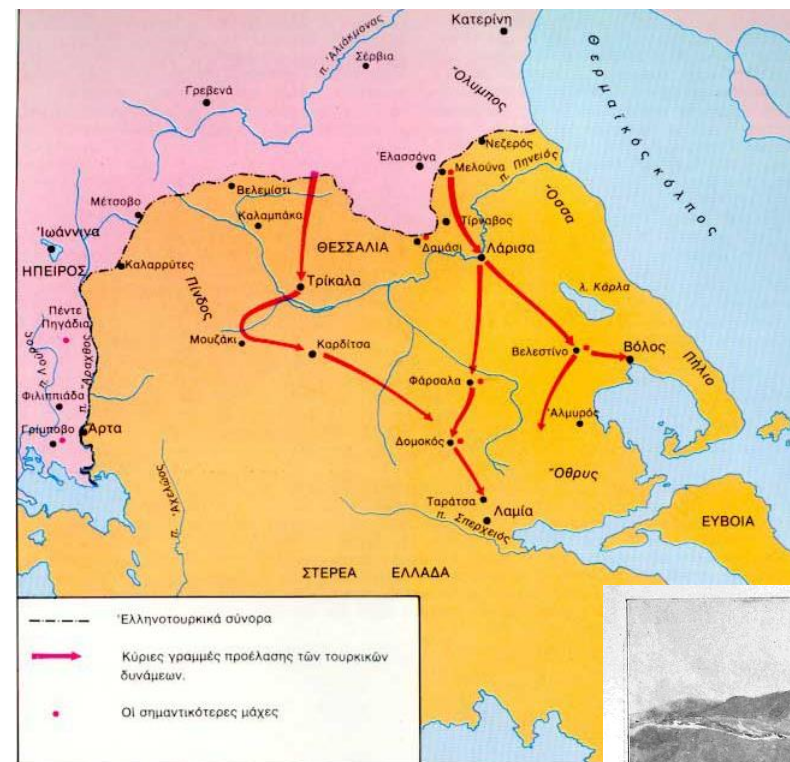
Η δημιουργία σιδηροδρομικού
δικτύου στην Ελλάδα είναι έργο του Χ.
Τρικούπη (τέλη 19^{ου} αι.)



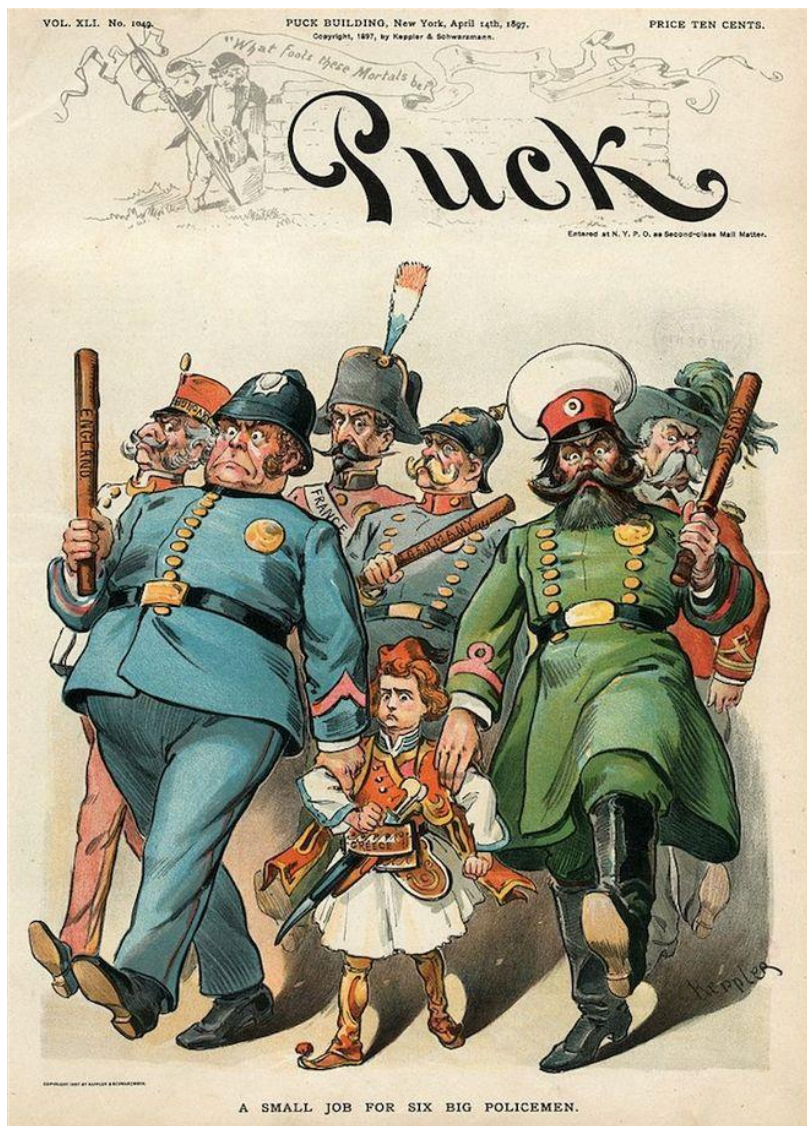
Η πορεία προς την οικονομική και εθνική κρίση

- ▶ Αδυναμία της Ελλάδας να εξυπηρετήσει τις οικονομικές υποχρεώσεις
- ▶ Κήρυξη πτώχευσης 1893
- ▶ «Δυστυχώς επτωχεύσαμεν»
- ▶ Νέος πρωθυπουργός: Θ. Δηλιγιάννης
- ▶ Ένταση στις σχέσεις με την Οθ. Αυτοκρατορία
- ▶ Το Κρητικό Ζήτημα (βλ. παρακάτω)





Η ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897



Η επιβολή συνθηκολόγησης με την Οθωμανική Αυτοκρατορία και η επιβολή Δ.Ο.Ε. 1898

Το πολιτικό αδιέξοδο

- ▶ Λαϊκή δυσaréσκεια
- ▶ Συνεχείς παρεμβάσεις του Βασιλιά Γεώργιου Α΄
 - ▶ στην εσωτερική πολιτική
 - ▶ στην εξωτερική πολιτική
 - ▶ στο στράτευμα
- ▶ Πολιτικό Αδιέξοδο

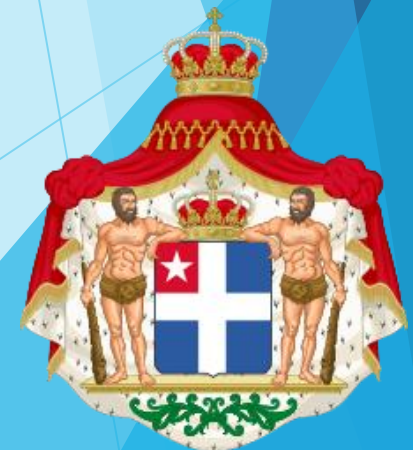


Παρέμβαση του στρατού, Κίνημα στο
Γουδί 1909, Πρόσκληση στον Ελ.
Βενιζέλο





Το Κρητικό ζήτημα



Τα γεγονότα

- ▶ **1866-1869:** κρητική επανάσταση – Ολοκαύτωμα Αρκαδίου
- ▶ **1878:** Σύμβαση της Χαλέπας: η Κρήτη σε καθεστώς ημιαυτονομίας
- ▶ **1896-1897:** νέα επανάσταση – Ελληνοτουρκικός πόλεμος (ήττα Ελλάδας)
- ▶ **1898:** Η ίδρυση της Κρητικής Πολιτείας με ύπατο αρμοστή τον πρίγκηπα Γεώργιο
- ▶ **1905:** Η επανάσταση στον Θέρισσο εναντίον του ύπατου αρμοστή



Η επανάσταση του 1897





Λιθογραφία τον 1898, με τίτλο:
«Η ανάστασις της Κρήτης».

Εικονίζονται από αριστερά:

Ο σουλτάνος Αβδούλ Χαμίτ, ο Πρόεδρος του Εκτελεστικού Κρήτης Ιωάννης Σφακιανάκης, ο βασιλιάς Γεώργιος Α', ο τσάρος της Ρωσίας Νικόλαος Β', η βασίλισσα Βικτωρία της Αγγλίας, η Κρήτη, ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας Φέλιξ Φωρ, ο βασιλιάς της Ιταλίας Ουμβέρτος και

ο λαός της Κρήτης που συντρίβει τις αλυσίδες της δουλείας. (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο)

Η οργάνωση της Κρητικής Πολιτείας

- ▶ Ο εντολοδόχος των Μεγάλων Δυνάμεων πρίγκιπας Γεώργιος ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 9 Δεκεμβρίου 1898. Η παράδοση έγινε από τον Γάλλο Ναύαρχο Ποττιέ.
- ▶ Ο Ύπατος Αρμοστής απηύθυνε το πρώτο του διάγγελμα προς τον κρητικό λαό. Η κρητική σημαία υψώθηκε στο φρούριο του Φιρκά.
- ▶ Το νησί τέθηκε υπό διεθνή προστασία.







Η ελληνική οικονομία και κοινωνία κατά τον 19^ο αιώνα

Η πορεία από την αγροτική οικονομία προς την αστικοποίηση

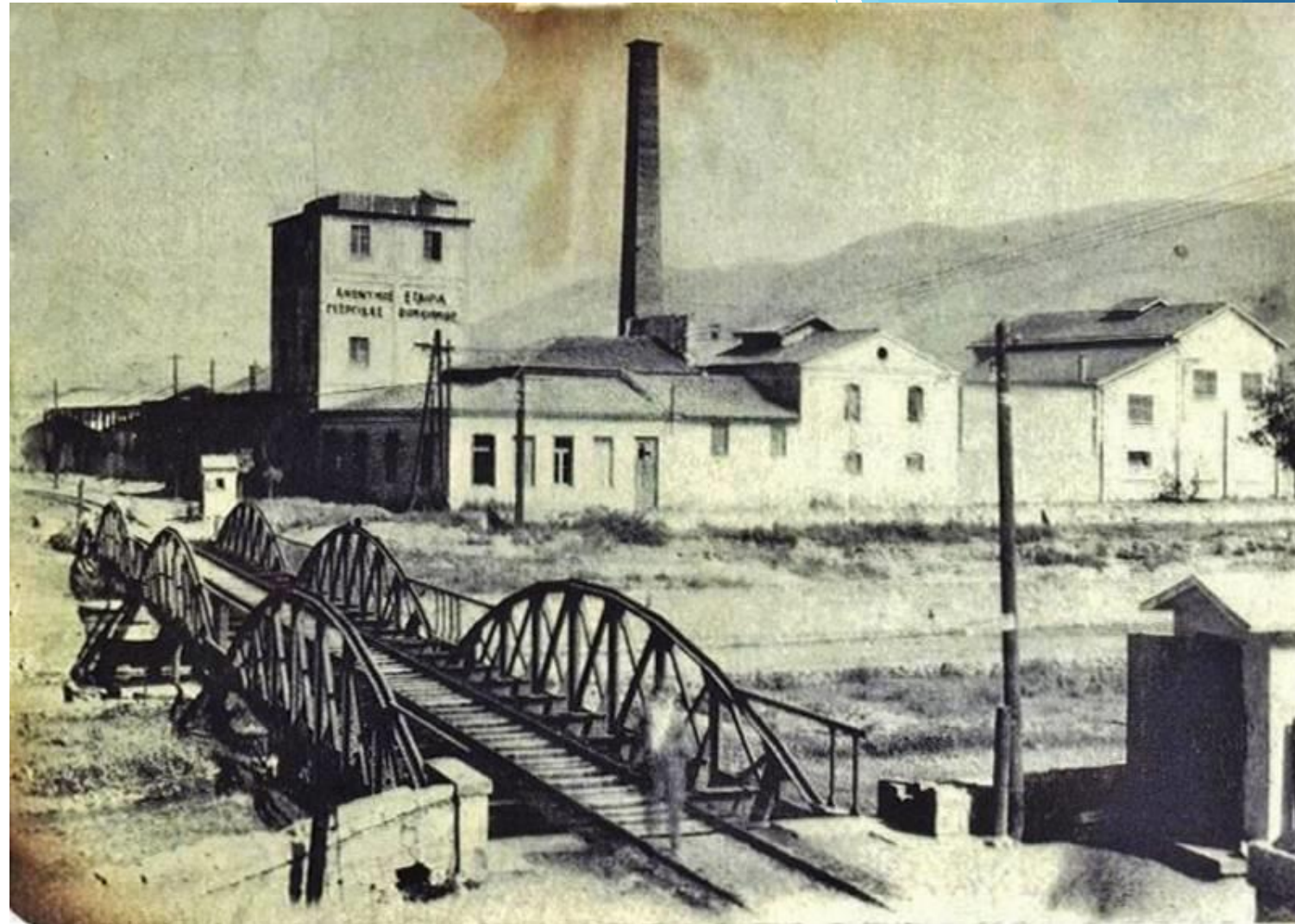
Αγροτικός τομέας

- ▶ Κυρίαρχη θέση στην ελληνική οικονομία
- ▶ Οι **εθνικές γαίες** (πρώην οθωμανικές ιδιοκτησίες)
 - ▶ αυθαίρετες καταπατήσεις, ιδιοκτησίες
 - ▶ 1871: διανομή εθνικών γαιών σε ακτήμονες από τον Αλ. Κουμουνδούρο
- ▶ Τα **τσιφλίκια** της Θεσσαλίας (μετά το 1881) Έλληνες τσιφλικάδες στη θέση των Τούρκων
 - ▶ διεκδικήσεις των κολίγων (ακτήμονες Έλληνες αγρότες)
- ▶ Κυριότερα προϊόντα: η σταφίδα, οι ελιές, τα καπνά και τα σιτηρά



Οι άλλοι τομείς

- ▶ **Ναυτιλία:** βασικός μοχλός οικονομικής ανάπτυξης: Πάτρα, Σύρος, Πειραιάς
- ▶ **Τραπεζικό σύστημα:** Ίδρυση Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας Ε.Τ.Ε. 1841 – προσπάθεια περιορισμού της τοκογλυφίας
- ▶ **Βιομηχανία:** αργή ανάπτυξη – περιορισμένη εκβιομηχάνιση



Ο ρόλος του κράτους και το εξωελλαδικό ελληνικό κεφάλαιο

- ▶ Ο ρόλος του κράτους: καθοριστικός
 - ▶ επενδύσεις σε έργα υποδομής
 - ▶ διαμόρφωση ευνοϊκού θεσμικού πλαισίου
- ▶ Το εξωελλαδικό ελληνικό κεφάλαιο (πλούσιοι Έλληνες του Εξωτερικού βλ. χάρτη)
 - ▶ ευκαιριακές επενδύσεις
- ▶ Συνολική εκτίμηση: Η Ελλάδα υστερεί σε ρυθμούς ανάπτυξης έναντι της Δ. Ευρώπης, αλλά υπερτερεί στα Βαλκάνια και την Α. Μεσόγειο.



Βασικά χαρακτηριστικά ελληνικής κοινωνίας 19^{ου} αιώνα

- ▶ Οι αγρότες (μικροϊδιοκτήτες): συντριπτική πλειονότητα
- ▶ Οι κολίγοι (διεκδικήσεις, εξεγέρσεις, Κιλελέρ 1910)
- ▶ Αστικά στρώματα: εμπόριο, ναυτιλιακές και τραπεζικές εργασίες, βιοτεχνία-βιομηχανία, δημόσιοι υπάλληλοι
- ▶ Εργάτες (προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα) – 1891: η εργατική Πρωτομαγιά γιορτάζεται για πρώτη φορά.
- ▶ Γυναίκες: η εκπαίδευση των γυναικών
- ▶ Μετανάστευση: παροικίες του εξωτερικού (Αίγυπτος), Η.Π.Α. (μετά τη σταφιδική κρίση – αρχές 20^{ου})

Τελικές διαπιστώσεις

- ▶ Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο θυμόμαστε ότι κατά τον 19ο αιώνα...
 - ▶ το πολίτευμα της Ελλάδας υπήρξε απόλυτη μοναρχία (1832), συνταγματική μοναρχία (1844) και βασιλευόμενη δημοκρατία (1864)
 - ▶ η ελληνική εξωτερική πολιτική καθορίστηκε από τη Μεγάλη Ιδέα
 - ▶ οι συχνές κρητικές επαναστάσεις οδήγησαν στην αυτονομία της Κρήτης
 - ▶ η ελληνική οικονομία ήταν αγροτική με αναπτυγμένο το εμπόριο και τη ναυτιλία
 - ▶ στην ελληνική κοινωνία κυριαρχούσαν αριθμητικά οι αγρότες, αλλά τον πιο δυναμικό ρόλο έπαιζε μια διαρκώς ενισχυόμενη αστική τάξη.